

КОНЦЕПТ ІНШОМОВНИХ ІНТЕГРОВАНИХ УМІНЬ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE CONCEPT OF FOREIGN LANGUAGE INTEGRATED SKILLS IN THE PRACTICE OF TEACHING IN MEDICAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

На сучасному етапі інтеграції України до світової та європейської спільноти особливої уваги набувають міжнародні культурні та ділові стосунки українців з представниками інших країн; відповідно, у всіх сферах діяльності зростає потреба у фахівцях, які володіють іноземними мовами та можуть самостійно здійснювати ділову комунікацію в іноземному середовищі. Цей факт зумовлює інтенсифікацію процесів вивчення та викладання мов в інтересах зростання мобільності, ефективного міжнародного спілкування, дотримання поваги і толерантності до культурних відмінностей представників різних країн. Наразі від медичного фахівця вимагають володіння іноземною мовою спеціальності та вміння спілкуватися зі своїми колегами із зарубіжних країн. Установа на професійне спілкування не тільки не обмежує рівень володіння іноземною мовою, потребуючи знань спеціальної медичної термінології, але й передбачає вміння користуватися ними в соціальному середовищі, що, у свою чергу, неможливо без міжкультурної комунікації, а саме без умінь іноземного ділового спілкування в галузі медицини. Мета навчання іноземної мови тривалий час зводилася до розвитку усно-мовленнєвих умінь на основі говоріння в умовах мовленнєвих ситуацій. У зв'язку з цим методичні дослідження останнього десятиліття були присвячені як проблемам вдосконалення самих ситуацій, тобто наближення їх до умов реально-мовленнєвої комунікації, так і методам організації мовленнєвої діяльності на їх основі. Все це, безумовно, сприяло підвищенню якості іноземних мовленнєвих умінь здобувачів вищої освіти.

Оскільки іноземна мова потрібна для забезпечення спілкування між європейцями. Саме іноземні контакти іноземною мовою між людьми, які не є її носіями, але не мають іншої спільної мови для комунікації, становлять найширшу сферу використання цього міжнародного засобу спілкування як такого.

Ключові слова: інтеграція, інтегровані вміння, іноземні мовленнєві вміння, медичні заклади вищої освіти.

At the current stage of Ukraine's integration into the world and European community, international cultural and business relations of the Ukrainians with representatives of other countries are receiving special attention; accordingly, in all spheres of activity there is a growing need for specialists who speak foreign languages and can independently carry out business communication in a foreign language environment. This fact leads to the intensification of foreign language learning and teaching processes in the interest of increased mobility, effective international communication, respect and tolerance for cultural differences of representatives of different countries. Currently, a medical specialist is required to speak a foreign language of his specialty and to be able to communicate with his colleagues from foreign countries. Setting up professional communication does not limit the level of foreign language proficiency, requiring knowledge of special medical terminology, but also requires the ability to use it in a social environment, which, in turn, is impossible without intercultural communication, without the skills of foreign language business communication in the field of medicine.

The goal of learning a foreign language was reduced to the development of speaking skills based on communicative situations. In this regard, methodical studies of the last decade were devoted both to the problems of improving the situations and bringing them closer to the conditions of real-speech communication, and to the methods of organizing speech activities based on them. All this contributed to the improvement of the quality of foreign language speaking skills of higher education seekers. A foreign language is needed to ensure communication between Europeans. It is foreign language contact between people who are not its native speakers, but who do not have another common language for communication, that constitutes the widest sphere of use of this international means of communication.

Key words: integration, integrated skills, foreign language speaking skills, medical institutions of higher education.

УДК 811.111'276.6:614.233.4
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/56.2.26>

Русалкіна Л.Г.,

докт. пед. наук, доцент,
професор кафедри філософії, біоетики
та іноземних мов
Одеського національного медичного
університету

Мокрієнко Е.М.,

ст. викладач кафедри філософії,
біоетики та іноземних мов
Одеського національного медичного
університету

Постановка проблеми. Сучасний досвід зарубіжних країн, які практикують інтегровані й комплексні освітні програми під час викладання дисциплін у закладах вищої освіти, є аргументом на користь інтегративного підходу. Кращі показники якості вивчення англійської мови мають ті країни, які впроваджують інтегративний підхід, який реалізується у різний спосіб, як-то: інтегративне вивчення в єдиному курсі або інтегративне узгодження через контекстні теми та навчання в межах окремих предметів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання навчання професійно зорієнтованої англійської мови здобувачів вищої освіти

розглянуто в дослідженнях Ю. Авсюкевич, В. Борщовецької, О. Биконя, О. Каменського, Т. Караєвої, З. Корневої, Л. Личко, Ю. Семенчука, Л. Сікорської, О. Тарнопольського.

Проте сучасне методичне забезпечення навчання англійської мови здобувачів вищої освіти медичного напрямку підготовки не передбачає формування інтегрованих мовленнєвих умінь на заняттях з англійської мови.

Наразі відсутня чітка методика реалізації формування мовленнєвих умінь майбутніх лікарів у процесі професійної підготовки у медичних закладах вищої освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Компоненти освітнього процесу, в яких би інтегрувалися іншомовні знання і знання, що відповідають медичній тематиці, відсутні. Це означає, що для їх створення слід надати аргументовані докази доцільності розробки таких курсів, як засобу виведення іноземної мови з ракурсу «навчального предмета» у площину її широкого практичного застосування.

Отже, **метою** статті є визначення чинників, які формують стратегічні напрями реформування вищої освіти загалом, і дослідження концепту англomовних інтегрованих умінь у педагогічній практиці зокрема.

Виклад основного матеріалу. У науковій, психологічній і педагогічній літературі існують різні варіанти тлумачення поняття «інтеграція».

Так, у філософському плані термін «інтеграція» означає «цілісний, непорушний процес або дію, яка має як результат, цілісність, об'єднання, відновлення єдності» [1, с. 527–575]. З педагогічного погляду, «інтеграцією» розуміють як процес і стан об'єднання частин соціуму, передусім індивідуумів у групи, в єдину соціальну цілісність або систему [2].

З погляду психології, інтеграція – це процес, за допомогою якого частини з'єднуються в ціле; на особистісному рівні стан організму, коли всі складові елементи індивіда, його риси або якості діють узгоджено. Науковці виокремлюють два види інтеграції: цілісність по горизонталі – міцні міжпредметні зв'язки, взаємозбагачення знань із різних галузей, єдність знань і вмінь; цілісність по вертикалі – спадкоємність між різними освітніми етапами, злиття цих етапів у єдиний висхідний ряд, що охоплює всі стадії життєвого циклу людини [3].

Отже, можна зазначити, що засади процесу інтеграції тісно пов'язані з класичною педагогікою і психологією, а зокрема з ідеєю міждисциплінарних зв'язків.

У вищій школі система навчання дисциплін забезпечує здобувачів вищої освіти певним рівнем становлення сучасних наукових знань. Проте кожна навчальна дисципліна розглядає факти з позиції притаманних їй особливостей. У процесі створення міжпредметних асоціацій засвоєння нових знань відбувається більш ефективно. Тому для систематизації набутих знань необхідно навчити здобувачів вищої освіти застосовувати раніше засвоєну інформацію під час вивчення інших дисциплін, що досягається шляхом їх дидактичної інтеграції.

Ще з 80-х років ХХ століття інтегровані підходи в освіті починають відігравати значущу роль. Створюються нові навчальні курси і предмети. Здебільшого в них використовуються чотири основні підходи: 1) об'єднання змісту утворення окремих дисциплін в інтегровані курси (країнознавство);

2) вивчення усіх дисциплін тільки у творчо розвивальній парадигмі (інтеграція за методом); 3) переклад освітнього процесу на комп'ютерну основу (інтеграція за технологією); 4) вибір загальних для всіх педагогів способів комунікативного спілкування з учнями на уроках (герменевтика) [4, с. 41–46].

Отже, прагнення до інтеграції навчального матеріалу є природною і провідною тенденцією освітнього процесу.

Наразі проблемі інтеграції знову приділяється значна увага під час організації навчання та освітнього процесу. Так, на сучасному етапі інтенсифікувався пошук методологічних засад інтеграції знань, який знайшов відбиток у різних позиціях учених: історичній (Ю. Солодовніков); гуманістичній (В. Биков, І. Зязюн); культурній (О. Яворук, М. Сова); лінгвістичній (З. Корнєва, О. Тарнопольський, J. Cummins).

Багато хто із зазначених науковців проводив дослідження дидактичних особливостей інтеграції змісту навчання і вивчав сутність інтегрованих занять. На їхній погляд, інтегрований підхід в освіті дає можливість покращити деякі «слабкі боки» предметної системи навчання, подолати розрізненість у засвоєнні навчального матеріалу. Було доведено, що найвагомішою умовою покращення рівня вивчення навчальних дисциплін та ефективності всього освітнього процесу є дидактична інтеграція знань.

Отже, під «педагогічною інтеграцією» разом з ученими-дидактами, розуміємо складний, структурний процес, який вимагає виконання певних умов, а саме:

- розглядати будь-яке явище з різних поглядів;
- застосовувати знання з різних галузей у вирішенні конкретних завдань;
- розвивати творче мислення для проведення самостійних досліджень у межах навчального матеріалу;
- розвивати бажання самовдосконалюватись.

Існують розроблені інтегровані курси й для вищої школи. Сьогодні можна спостерігати процес створення інтегрованих занять з англійської мови та окремих медичних дисциплін, як от: хірургія, педіатрія, онкологія тощо. В теорії навчання іноземних мов є аргументовані докази доцільності розробки таких курсів, як засобу виведення іноземної мови з ракурсу «навчального предмета» в галузь широкого практичного застосування.

Інтеграція видів мовленнєвої діяльності сприяє вдосконаленню мовленнєвих умінь на матеріалі курсу, що вивчається, в той час як конкретні знання й уміння з навчальної дисципліни, залишаються поза межами освітнього процесу.

Розвиток інтегрованих умінь зазначені автори та чимало зарубіжних учених (J. Cummins, E. Hamayan, F. Genesee, M.A. Swain) називають технологією «занурення».

Специфічні особливості навчання за інтегрованим курсом полягають у тому, що: а) цей курс призначений для здобувачів вищої освіти, що володіють мовою на достатньому рівні; б) вивчається не іноземна мова, а спеціальна навчальна дисципліна іноземною мовою. Таким чином, у процесі вивчення цього курсу формуються базові мовленнєві навички та вміння.

Поняття «інтегровані вміння» припускає взаємопов'язаний розвиток двох видів діяльності одночасно: 1) пізнавально-інформаційної; 2) мовленнєвої; причому, перша вважається основною, що дозволяє концентрувати увагу учнів на змістовому аспекті курсу. Другий вид діяльності вважається другорядним, що припускає вдосконалення іншомовних мовленнєвих умінь у процесі реально-мовленнєвої комунікації [5, с. 155].

Для набуття інтегрованих умінь необхідно дотримуватись таких умов:

а) інформаційна готовність до сприйняття матеріалу, достатній рівень знань у галузі медичної дисципліни, що вивчається;

б) психологічна готовність до аналізу і синтезу інформації, що вивчається;

в) готовність до здійснення мовленнєвої діяльності на основі вивченого мовного і мовленнєвого матеріалу;

г) готовність до сприйняття нової мовленнєвої інформації.

За таких умов предмет «іноземна мова» стає засобом набуття знань та умінь з актуальних курсів, саме тоді іншомовна комунікація буде природною і зможе здійснюватися в реальних мовленнєвих ситуаціях.

Отже, під творчими інтегрованими вміннями, що розвиваються засобами іноземної мови, розуміємо здатність мовця здійснювати два види діяльності: 1) засвоєння змісту курсу, що вивчається, 2) вдосконалення іншомовних мовленнєвих умінь; створення такого мовленнєвого середовища засобами іноземної мови, яке не тільки відтворить сутність проблеми, що розглядається, але й продемонструє можливість її розширеного аналізу і тлумачення.

Перший вид діяльності забезпечується становленням умінь з другого виду діяльності, а саме вмінь:

– вживати в підготовленому і непідготовленому мовленні новий мовний матеріал;

– передавати зміст тексту в стислому і розгорнутому вигляді;

– розуміти і використовувати в мовленні понятійний апарат з медичних дисциплін;

– створювати усні і письмові висловлювання на основі отриманої інформації з курсу, що вивчається;

– створювати власні тексти, що містять додаткову інформацію з різних медичних тем курсу;

– сприймати на слух і розуміти зміст мовлення інших здобувачів вищої освіти і використовувати викладений матеріал у власному мовленні.

Отже, виходячи з наведеного аналізу понять, творчість та інтеграція, іншомовні творчі інтегровані мовленнєві вміння – це здатність здобувачів вищої освіти здійснювати два види діяльності: засвоєння змісту курсу, що вивчається, і вдосконалення іншомовних мовленнєвих умінь, створення мовленнєвого витвору засобами мови, що вивчається, який висловлюватиме як сутність певної медичної проблеми, так і можливість її вирішення. Таким чином, під іншомовними мовленнєвими вміннями щодо вивчення освітніх курсів ми розумітимемо творчі інтегровані вміння.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з досліджуваної теми дає можливість зробити певні висновки. Іншомовні мовленнєві вміння щодо вивчення освітніх курсів – це творчі інтегровані мовленнєві вміння.

У свою чергу, інтегровані вміння є здатністю тих, хто навчається, брати участь у двох наявних видах діяльності одночасно, при цьому одна діяльність є основною, а друга – другорядною, що передбачає концентрацію уваги здобувачів вищої освіти на першому виді діяльності та підтримку уваги на другому.

Основною характеристикою особливості розвитку мовленнєвих умінь здобувачів вищої освіти засобами іноземної мови є їх здатність сприймати іншомовну інформацію, аналізувати і синтезувати мовленнєві явища та узагальнювати іншомовний медичний матеріал, що вивчається, з його подальшим тлумаченням.

Сутність поняття іншомовні мовленнєві вміння, що розвиваються у процесі вивчення освітніх курсів припускає залежність якості становлення першого виду діяльності від якості становлення другого. Тому якість становлення другої – іншомовної – діяльності буде предметом нашого подальшого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. К., 2001. С. 527–575.

2. Science Education in Europe : National Policies, Practices and Research. Education. Brussels : Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2011. 167 p. URL: http://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/eurydice/sciences_EN.pdf (last access: 20.08.2020)

3. Key competences for lifelong learning. EU key competences. European Education Area. Lifelong learning. *European Commission*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2019. 17 p.

4. Добровольська Л.С. Дидактичні принципи розвитку іншомовних інтегрованих мовленнєвих умінь. Науково-методичний, інформаційно-освітній журнал «Вересень». 2006. Випуск 3–4 (36–37). Миколаїв. 2006. С. 41–46.

5. Мартинова Р.Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: Монографія. К. : Вища школа. 2004. 454 с.